

Mindig sikerült megtalálni a megfelelő válaszokat

– életútinterjú dr. Redl Károllyal

Dr. Redl Károly idei nyugdíjba vonulásáig több beosztásban, közel öt évtizedig volt az Országgyűlési Könyvtár munkatársa. Kezdetektől szakmai vezetője volt az idén tizenöt éves „Könyvtár, ami összeköt” programnak.

Több mint tíz évig volt a Magyar Könyvtárosok Egyesületének alelnöke. Munkájára, különféle könyvtárszakmai szervezetekben végzett tevékenységeire mindig nagy tisztelettel tekintettek kollégái. Sok évtizedes munkáját idén a Magyar Érdemrend lovagkeresztjével ismerték el. Életútinterjú az Országgyűlési Könyvtár legutóbbi vezetőjével.

1978 óta dolgozott az Országgyűlési Könyvtárban. Emlékszik arra, milyen volt az első napján a könyvtárban?

Valóban, 1978 szeptemberében léptem be az Országgyűlési Könyvtár munkatársai közé. Volt ebben valami sorsszerű. Olyan családban nőttem fel, ahol rendkívül nagy becsülete volt a könyveknek. Szüleim kutatók voltak a Magyar Tudományos Akadémia különböző intézeteiben. Volt egy olyan családi legenda is, hogy egyszer kisgyermek koromban megkérdeztek, mit szeretnék karácsonyra, amire azt válaszoltam: „könyphet”. És még mit szeretnél? Másik „könyphet.”

Az első napomon nagy izgalommal, várakozással örömmel léptem be a könyvtár hatalmas kapuján a Duna parti árkádok alatt. Érdekes módon a könyvtári munkának volt számomra egy előzménye is, ugyanis nem ez volt az első könyvtári munkahelyem. Az általános iskola befejezése után nyári diákmunkán az MTA Történettudományi Intézetének könyvtárában dolgoztam egy hónapot a Budai Várban, az Űri utcában. Édesanyám az intézet kutatójaként úgy gondolta, hogy hasznos lenne munkatapasztalatot szereznem, meg nyilván jelképes összeg is kaptam a diákmunkáért. Az ott töltött idő alatt együtt ebédtünk az intézet menzáján egy kisebb-nagyobb asztaltársasággal. Így aztán számos kitűnő em-

bert ismerhettem meg a kutatók közül, akik mára legendás névvé váltak, például: Benda Kálmánt, Heckenast Gusztávot, Kosáry Domokost, Szűcs Jenőt, Szász Zoltánt.

Tehát nem volt teljesen szokatlan a könyvtári környezet. Belépésem napján tudtam meg, hogy velem együtt 3-4 fiatalt is felvettek, olyan munkakörbe, amit gimnáziumi érettségivel is el lehetett látni. Nekem az olvasószolgálat vezetője elmondta, hogy a könyvraktárba fogok kerülni. A munkaidőm egyik nap 8-tól 17 óráig, a másik nap 12-től 20 óráig, minden második szombaton reggel nyolctól este nyolcig tart. A fizetésem pedig 1750.- Ft lesz. A velem együtt munkába állók, mind hagyományos munkarendben, reggel 8-tól délután 5-ig dolgoztak, csak én kaptam ezt a számomra kedvezőtlen munkaidőbeosztást. Hát őszintén szólva nem erről álmodtam és egy ideig komolyan gondolkodtam azon, hogy más munkahelyet kellene keresnem.

„Olyan családban nőttem fel, ahol rendkívül nagy becsülete volt a könyveknek”

A Könyvtár, ami összeköt című ösztöndíjprogram résztvevőivel

Magyar Örökség díjban részesült az Országgyűlési Könyvtár (2024)

Pályája során számos pozíciót betöltött. Hogyan formálta ez a fokozatos előrelépés az intézményhez és a szakmához való viszonyát? Visszatekintve, melyik időszakot érzi a legmeghatározóbbnak szakmai életében és miért?

Igen, ez a folyamatos változás, előrelépés nagyban hozzájárult ahhoz, hogy végül nem kerestem más munkahelyet. Könyvtári viszonylatban viszonylag gyorsan (ez persze azért éveket jelent) különböző osztályok szakmai tevékenységében vehettem részt. A könyvraktári munka után az Információs és Dokumentációs osztályon kaptam feladatot. A könyvtár, akkor egyik legnépszerűbb szolgáltatásának adminisztratív feladatait láttam el. Ennek az volt a lényege, hogy a gazdag külföldi folyóirat gyűjteményünkben a tartalomjegyzékek másolataira elő lehetett fizetni, ezeket a másolatokat a folyóirat beérkezése után kiküldtük előfizetőinknek. Az előfizetők pedig a tartalomjegyzékek alapján, érdeklődésüknek megfelelően jelölhették ki és rendelhették meg a cikkek másolatát. Tekintettel arra, hogy a külföldi folyóiratok beszerzése országosan anyagi korlátokba ütközött, ez a szolgáltatás nagyon közkedvelt volt és minden egyetem, tudományos intézet, minisztérium az előfizetőink közé tartozott.

A sorkatonaság után a Gyarapítási osztályra kerültem, ahol a külföldi napi-, heti-, havilapok rendelése, érkeztetése, állományba vétele, reklamálása volt a feladatom. Hamarosan megbíztak a Kötészeti Bizottság elnöki feladatainak ellátásával is. A funkció létrehozásának az volt az oka, hogy a különböző osztályok mindegyike más elképzeléssel rendelkezett arról, hogy éppen mit is kellene bekötnie a könyvtár kötészetének. A bizottság elnökének tulajdonképpen a konszenzus megteremtése volt a feladata. Miután pedig a könyvtár minden osztályvezetője tagja volt a bizottságnak, bizonyos szempontból a „vezetésem alá” tartoztak. A könyvtár vezetésének ez a döntése népszerű volt, ugyanis mindenki megkönnyebült, hogy valaki levette a válláról a kötészeti problémák kezelésének felelősségét és a bizottság közmegegyezésre végezte munkáját.

Nem sokkal később megválasztottak a könyvtár szakszervezeti titkárának. Akkoriban az volt a szokás, hogy a titkár minden vezetői értekezleten részt vett, aminek egyenes következménye volt, hogy folyamatosan értesültem minden lényeges kérdésről, ami felmerült a könyvtár működése során, ez a tapasztalatszerzés a későbbiek során nagyon hasznosnak bizonyult.

Mindezek a kihívások nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy nem kerestem másik munkahelyet, de ha őszinte akarok lenni a legnagyobb szerepe a maradásomban a kollégáimnak volt. Én úgy éltem meg, hogy nagyon jó, baráti hangulat volt a könyvtárban.

Az egyik legmeghatározóbb időszaknak az 1985–2004 közötti éveket tekintem több okból is. Erre az időszakra esett a képviselőtájékoztatói szolgáltatás bevezető lépéseinek megtétele. Az 1950-es évek elején a könyvtárat leválasztották az Országgyűlés munkaszervezetéről. A könyvtár fizikailag a Parlament épületében maradt, de minden szervezeti kapcsolata megszűnt az Országgyűléssel és a Művelődési Minisztérium irányítása alá került. Már 1985-ben felmerült az Országgyűlés elnöke részéről, hogy szükséges lenne az országgyűlési képviselők számára egy elkülönített olvasótermet létrehozni.

Komoly kihívást jelentett az a hosszú folyamat, ami az informatika bevezetését jelentette a könyvtári munkafolyamatokban. Ez nem csak a könyvtár munkatársai, hanem a könyvtárhasználók számára is komoly tanulási folyamatot jelentett. Újra kellett gondolni és szervezni minden könyvtári munkafolyamatot és szolgáltatást. Ma már nagyon nehéz elképzelni mennyire másként működött mondjuk 40 évvel ezelőtt egy könyvtár.

Ennek a korszaknak egyik meghatározó eseménye volt egy országos közgyűteményi bérharc is. Ugyanis miután érdemi béremelés 10 éve nem volt a közgyűteményi területen, a nagy országos közgyűtemények szakszervezeti vezetői 1988-ban egy országos bérharcot indítottak. A tárgyalóküldöttség tagjává, később szövivőjévé választottak. A tárgyalások eredményeként 1989 áprilisában 40%-os béremelést kaptak a közgyűteményi és közművelődési dolgozók.

A könyvtár történetének máig kiható állomása volt közvetlenül, az 1990-es politikai rendszerváltást követően az Országgyűlés és a könyvtár irányítási kapcsolatának helyreállítása, majd

„Szerencsére mára már munkatársaink sok évtizedes folyamatosan magas színvonalú munkájának köszönhetően nagyon komoly szakmai presztízse van a könyvtárnak”

néhány év múlva a könyvtár munkatársainak visszaüllesztése az Országgyűlés hivatali munkaszervezetébe.

Mik voltak a legnagyobb kihívások az elmúlt évtizedekben, amelyekkel könyvtárvezetőként szembekerült. És mik voltak azok a szakmai sikerek, amelyekre a legbüszkébb?

A legnagyobb kihívások részben hasonlóak voltak, mint más könyvtárakban. A számítógépek folyamatos térnyerése a különböző munkafolyamatokban. A digitalizálás és az állományvédelem egymásnak ellenesülő igényeinek összehangolása. A digitalizált dokumentumokra épülő adatbázisok, szolgáltatások kialakítása. Majd később a különböző munkafolyamatok informatikai integrálása, az ehhez szükséges szoftver megtalálása, beszerzése, bevezetése és folyamatos üzemeltetése, fejlesztése.

Ez így elmondva rendkívül egyszerűnek tűnik, de a valóság az, hogy minden munkatársunk számára nagyon komoly szellemi erőfeszítést és sokszor bizony mechanikus adatrögzítő tevékenységet jelentett az, hogy eljuthattunk a mai, nem-

zetközi élvonalnak megfelelő könyvtári szolgáltatások kialakításáig. Ha valaki veszi a fáradságot és áttanulmányozza az Országgyűlési Könyvtár honlapját meggyőződhet arról, milyen szerteágazó tevékenységet végeznek munkatársaink.

Természetesen a szükséges finanszírozási feltételek megteremtése is nagyon komoly kihívást jelentett. Ezt a problémát próbálta orvosolni az e-Parlament projekt. Sikerült kidolgoznunk az Információs Társadalom Stratégiájában megjelölt e-Demokrácia fejezethez az e-Parlament alfejezetet. Ennek a projektnek a révén 2005-től 2008-ig jelentős informatikai fejlesztéseket tudtunk végrehajtani mind a szoftverek, mind a hardverek vonatkozásában. A projekt koordinátoraként vettem részt a munkában.

A rendszerváltást követően intenzív érdeklődéssel tanulmányoztuk más hagyományos parlamenti demokráciák képviselőtájékoztatási gyakorlatát. Egyre határozottabb meggyőződésünkké vált, hogy nálunk is létre kellene hozni a Képviselői Kutatószolgálatot. A projekt szakmai megalapozását a „Magyar-brit közös felsőoktatási és kulturális program keretében megvalósuló szakembercserék 2002–2004” program szolgálta, melynek projektvezetője voltam. A program részeként a brit és a magyar parlament közös pályázatot nyújtott be a magyarországi „Képviselői Kutatószolgálat” létrehozásának szakmai megalapozása céljából. A közös előkészítő munka sikeres lezárásaként a magyar Országgyűlés elnöke és a brit Alsóház elnöke 2004. június 1-én nyitotta meg a Képviselői Kutatószolgálatot az Országgyűlési Könyvtárban.

Szívügyének tekinti a „Könyvtár, ami ösz-szeköt” programot, amely 2025-ben 15 éves jubileumához érkezett. Hogyan indult ez a kezdeményezés, és miben látja a program legfőbb értékeit?

A programmal kapcsolatos első lépésre akkor került sor, amikor készültünk a Magyar Könyvtárosok Egyesülete alapításának 75. évfordulójára. Az egyesület akkori vezetése úgy döntött, hogy erre az ünnepi alkalomra meghívja a határon túli magyar könyvtáros szervezetek vezetőit is. Amikor az Országgyűlés elnöke értesült erről a szándékról, jelezte, hogy szíve-

sen találkozna a szervezetek vezetőivel. A találkozó előkészítése az Országgyűlési Könyvtár feladata lett. Így került sor 2010. november 30-án a találkozóra, amely a „Határon túli magyar könyvtárosok ke-rekasztala” címet kapta. A beszélgetés alapvetően két részből állt. Az első részben a házelnök ismertette nemzetstratégiai koncepcióját, a második részben pedig kötetlen keretek között vendégeink beszéltek az őket foglalkoztató kérdésekről. A megbeszélés konklúziója az volt, hogy a házelnök bejelentette, 2011-től pályázatot hirdet határon túli fiatal magyar könyvtáros szakemberek számára.

Természetesen az évek során folyamatosan alakult, fejlődött a program tapasztalataink és a vendégeink visszajelzései alapján. Kialakultak az állandó programelemek. Az együttlét első napja mindig egy közös kirándulás, városnézés, aminek az is a szerepe, hogy feloldja a kezdeti gátlásokat azok között, akik addig sohasem találkoztak. Minden pályázó a személyes bemutatkozás után rövid, általában vetített előadásban ismerteti pályamunkáját, jellemzi munkahelyét és az általa végzett szakmai tevékenységet. A program fontos eleme az Országgyűlés munkájának megismerése, amely részben előadások formájában történik. Általában ezzel párhuzamosan zajlik az Országgyűlési Könyvtár gyűjteményének, szolgáltatásainak, különböző munkafolyamatainak megismerése. Természetesen nem maradhat el az Országház épületének részletes bemutatása sem. Ugyancsak az állandó programelemekhez tartozik a magyarországi könyvtári rendszer bemutatása, könyvtárlátogatások útján, amelyek során rengeteg elméleti és gyakorlati tapasztalattal gazdagodnak ösztöndíjasaink. Az elmúlt évek során mindig szerepelt a programban az Országos Széchényi Könyvtár, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Központi Könyvtára, valamint a kecskeméti Katona József Könyvtár és az egri Bródy Sándor Könyvtár.

Az elmúlt évek során jelentős új elemmel bővült a program. Felkértük a nagy budapesti könyvtárakat, hogy delegáljanak a programba egy-egy könyvtáros kollégát. Nekik nem kellett pályázniuk és nem kaptak ösztöndíjat, azonban minden szakmai programon részt vehettek. A cél az

volt ezzel, hogy bővítsük azt a személyes ismeretségen alapuló szakmai hálózatot, ami befonja a Kárpát-medencét, és amely egy-egy szakmai kérdés megoldásában segítségül szolgálhat a programban résztvevők számára.

A határon túli magyar könyvtárosokkal való kapcsolatépítés sokáig az MKE elnökeként is az Ön feladata volt. Miben más a szakmai szervezetben végzett kapcsolatépítő munka, mint egy intézmény képviseletében, és milyen tapasztalatokat hozott ez a kettős szerep?

Ez a feladatkiosztás életszerű volt, hiszen én minden évben heteket töltöttem a „Könyvtár, ami összeköt” program szervezésével, illetve megvalósításával, ezért az évek során apránként személyesen is megismertem nagyon sok határon túli könyvtáros kollégát. Számos alkalommal magam is ellátogattam határon túli könyvtárakba, könyvtáros szakmai rendezvényekre. Az így kialakult személyes és szervezeti kapcsolatok nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy 2018-ban, amikor szervezni kezdtük a Magyar Könyvtárosok Világtalálkozóját, szinte automatikusan adódott, hogy az egyik fő szervező az Országgyűlési Könyvtár legyen. Akkor is, és 2024-ben is a Világtalálkozó plenáris ülésére az Országgház Felsőházi üléstermében került sor.

Az Országgyűlési Könyvtár különleges státuszú könyvtár. Hogyan lehet egyszerre kiszolgálni a törvényhozás, a tudományos világ, és a szélesebb közönség igényeit?

„Úgy látom, hogy a tudás utáni vágy egyáltalán nem csökkent a magyar társadalomban, ezért a könyvtáraknak és a könyvtárosoknak mindig komoly szerepe lesz a jövőben is”

Könnyű belátni, hogy komoly körültekintés, magas színvonalú szakmai munkavégzés szükséges ahhoz, hogy zökkenőmentesen lehessen ezeket a feladatokat ellátni. Steindl Imre a tervezés során kifejezte a könyvtár fontosságát azzal, hogy az Országgház egyik legszebb pontjára, a kupola alatti központi térbe helyezte a félemeleten és a földszinten a könyvtárat, ahonnan gyönyörű, dunai panoráma várja olvasóinkat. Szerencsére mára már munkatársaink sok évtizedes folyamatosan magas színvonalú munkájának köszönhetően nagyon komoly szakmai presztízse van a könyvtárnak. Ennek a kiemelkedő színvonalnak a megőrzése és továbbfejlesztése nap mint nap komoly erőfeszítést igényel a könyvtár minden egyes munkatársától.

Egy ilyen gazdag és hosszú pálya után hogyan érdemes megérkezni a nyugdíjas életbe? Milyen elfoglaltságokhoz szeretne visszatérni vagy újakba kezdeni?

Általános receptet nyilván nem tudok mondani, de persze én is készültem arra, hogy túlzottan nagy törés ne következzen be a hétköznapijaimban. Ebben nagyon nagy segítség volt, hogy a feleségem is nyugdíjas már, és közösen hódolhatunk utazási szenvedélyünknek. Másrészt megszületett az unokám Bertalan, akivel egyre gyakrabban lehet közös programot csinálni. És hát a nyugdíjas évekre történő felkészülés jegyében újrakezdtém a gyerekkori lovaglást, ami egyszerre élvezetes és segít a jó kondíció megőrzésében.

Azt persze azért el kell mondanom, hogy a könyvtártól való elválás nem úgy megy, hogy 47 évig minden nap foglalkoztattak a könyvtár ügyei, aztán egyik nap nyugdíjasként felébredtem és már nem érdekel mi történik a könyvtárban.

Végezetül, ha ma kezdené a pályáját, milyen irányban indulna el? Mit kíván az Országgyűlési Könyvtárnak és a könyvtáros szakmának a következő 15-20 évre?

A magam részéről teljesen elégedett vagyok a szakmai életutammal, az elért eredményeimmel. Külön értéknek tartom, hogy számos különböző szakmai munkakört betöltöttem, a legkülönbözőbb szakmai és társadalmi szervezet munkájában vehettem részt.

Én úgy látom, hogy a tudás utáni vágy egyáltalán nem csökkent a magyar társadalomban, ezért a könyvtáraknak és a könyvtárosoknak mindig komoly szerepe lesz a jövőben is. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a könyvtárakban folyó tevékenység nem fog változni. Ha elgondolom, hogy 47 évvel ezelőtt milyen tevékenységeket folytattak a könyvtárakban, akkor azt látom, hogy az elmúlt évtizedek szinte teljesen kicserélték ezeket az intézményeket. A nagy kihívás tehát az, hogy folyamatosan sikerüljön megtalálni a korszak követelményeinek megfelelő gyűjteményépítést és az adott korszak igényeinek megfelelő szolgáltatásrendszer kialakítását. Ezzel a kihívással küzdöttek elődeink is, mi magunk is, és az utánunk következő könyvtárosnemzedékek is. Nincs kétségem afelől, hogy mindig sikerül megtalálni a megfelelő válaszokat.

Szűts Etele

Magyar Könyvtárosok Világtalálkozója (2018)